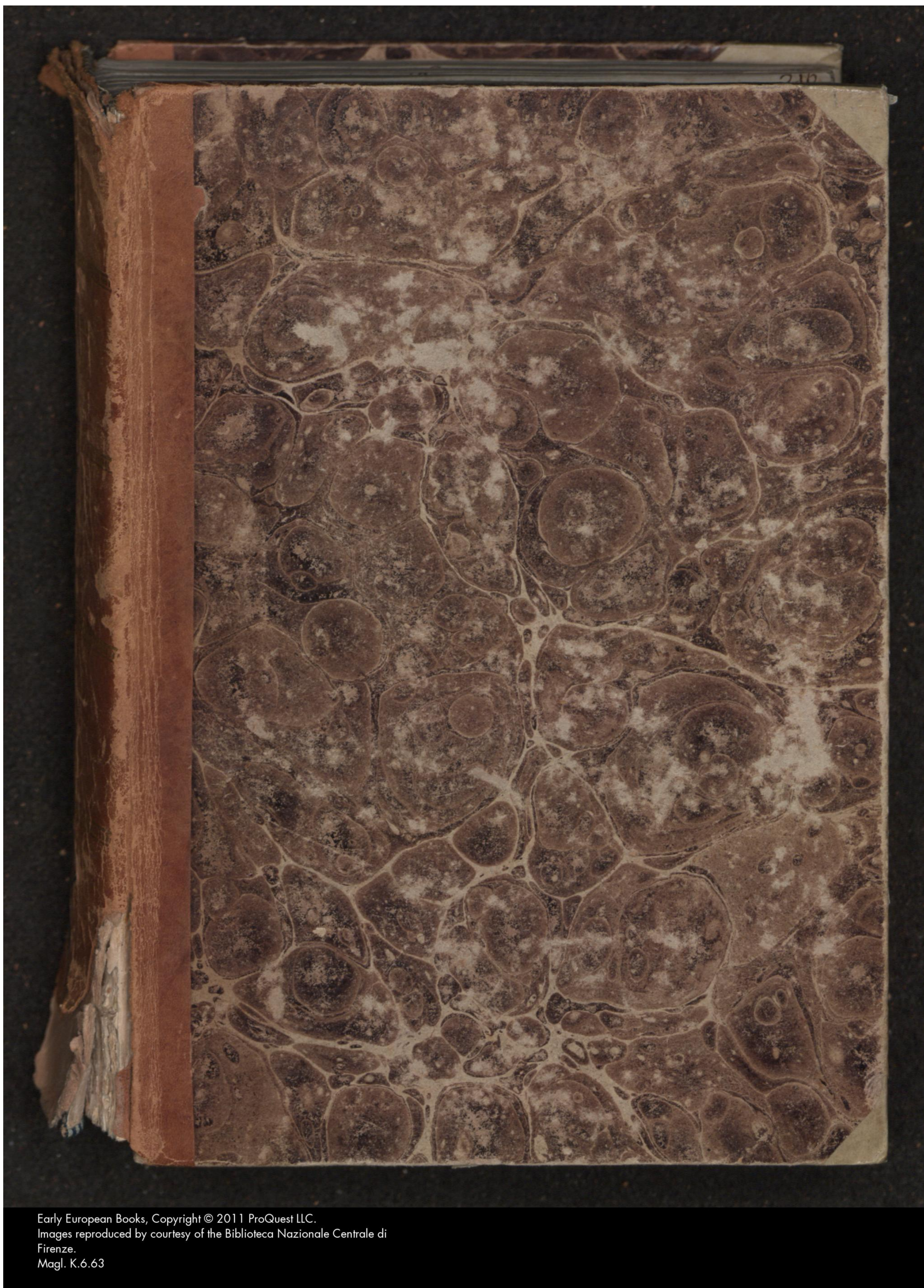
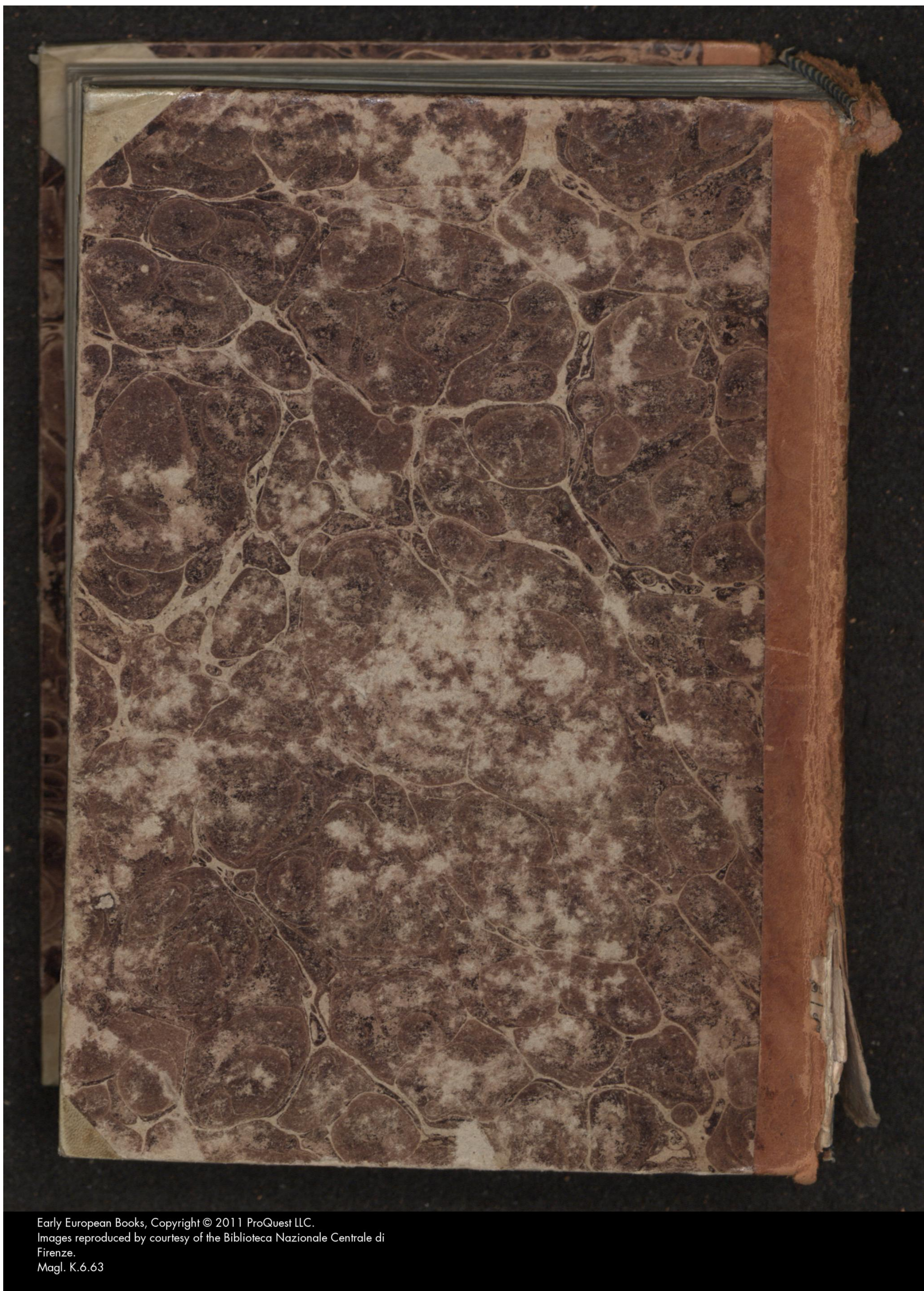

VII
67
K 6
63

¶Oratio Antonii Manilii Britonorien-
sis pro Britonoriẽsibus: ad Alexandrum
Sextum Pontificem Maximum.

Vdi & cordi fige summe Pont. quæ hodie dicturus sum de tua necessaria & admirabili & diuina creatione & congratulatione & obedientia Britonorii Ciuitatis tuæ: quam pro situ & amœnitate locorũ si aspiceres Beatissime pater: ortum hesperidum puellarum tuarum diceres et pro salubritate aeris insulas beatas fore appellares. Et pro inicio & augmento & pace rerum humanarum eandem Siciliam censeres: quæ fuit olim esca & irritamenta bellorum: & uictoria & quies Imperii totius orbis Ro. Reipu. acquisiti. Et pro uirtute & fortitudine corporum & amicorum nostrorum hominum ipm priscum populũ Romanum iudicares. Qui duce Romulo Sabinos uicit & urbem auxit. Et pro concordia & constanti & inuicto animo Saguntum urbem celeberrimam Hispanię arbitrareris. Et pro fide & charitate erga ecclesiam Iesu xpi dñi nři poplm dei & martires: & si opus erit pro ipa mori procliuem existimares. Et quia sita est in medio Romandiole prouintiæ sediciosę & bellicosę quæ fuit Colonia Romanorum: & pręsertim Gottorum bello captiuis Romanis in hac prouincia collocatis: Romandiola cognominata est pro te & Ro. ecclesia ueluti noua Carthago in medio duarum Hispaniarum pro Carthaginensibus aduersus Romanos robur: & propugnaculum a

tua sanctitate & Ro·ecclesia plurimi existimāda· Nam Beatissime pater si tota ꝓuincia & fides rebellaret a tua beatitudine & Ro· ecclesia: hæc ciuitas tua Britonoriū ipsius natura loci & artificio & ingēti amore fide incredi bili:cōcordia eterna:fortitudine inuicta : ipsius hominū munita & inexpugnabilis pro tua sanctitate & Ro· ecclesia sola est idonea ad recipiendā ac recuperandam totam Romandiolam ꝓuinciam & fidē xpi dñi nostri augendam:Hęc tua ciuitas Britonorium est antiqua & diuersis nōibus appellata:Romanis ac Hierosolimis incolis nobilior·Hæc est ciuitas quā olim Fridericus Imperator cum Alexandro summo Pont·ac Romanæ ecclesiæ oēs ciuitates & ꝓuincias restituerit:hanc sibi solam excepit:forsan hoc animo ut si aliquando uellet Ro·ecclesie iterum bellū inferre:hac sola ciuitate posse faciliter hanc totam prouinciam recipere:qua capta & collecto exercitu ex ipsius robustissimis ac bellicosissimis militibus equitibus centurionibus imperatoribus Pandulfo:Charolo:Sigismundo:Roberto Malatesta Sfortia Francisco:Alexandro Hestore Fauentino:aliisq; innumerabilibus inuictis ducibus: facile oēs alios exercitus supare:& reliquas ciuitates & ꝓuincias Ro·eccl· subigere & dñari posse·quibus captis sperabat totā Italiam submittere:& Italie auxiliis toti orbi impare·Aīaduerte igit̄ o summe Pont· quāte existimatiōis sit hæc tua ciuitas tuæ sanctitati sediq; aplice necessaria pro cuius oportunitate & uirtute ipsius hoīm ama & dilige hanc tuam ciuitatem quę te summo amore:summa fide mirabili in

tegritate te amat:te colit:totisq; uiribus te amplectitur.
Quāprimū accepit nomen tuę diuinæ creationis prima
sacrificiis uenerata est & crebris ignibus:tonitruis bel-
licosis:ludis:iocis:diuersis hymnis laudibus celebrauit.
Et etiam nos pro tuo populo & forsan nō mentirer pa-
ter sancte si dicerem pro tota prouintia & toto mundo
misit legatos:ut de tanta tua noua & miranda genitura
& diuina gloria quā nunc fuit ex spiritu dei qui te eleua
uit:qui te introduxit ad hunc summū pontificatū con-
gratulandum ueniemus. Seruitutem & obedientiā tuæ
beatitudini prestamus: & ab ea supplicemus iura oīa &
priuilegia quæ olim Pontifices tui proaui nobis cōces-
serunt:pro tua diuina clementia concedere & confirma-
re & augere digneris. Non tamē te pigeat audire o sum
me Pont. rationes de congratulatione tuæ necessariȩ &
oportunæ regeneratiōis. Sed prius dicam de diris influ
xibus cælestibus qui seditiones xp̄ianorum & ingentia
bella inter eos cōflabunt. Quibus predæ:homicidia in
cendia:depopulationes ciuitatum: earumq; interitus fi-
desq; dn̄i nostri iesu xp̄i pene deseret: totaq; eccl̄ia Ro.
fere destinet:bella externa & ciuilia ingentē famem pe-
stes sentiet. Truculenta bella:prœliaq; Turchoꝝ plena
sanguine cedȩ stragȩ hominum patiet. Quibus o sum-
me Pontifex accedit furor diuinus. Cæli & stellæ ostē-
dunt iram dei & furorē suum. Testificat o pater sancte
coniunctio ꝓxima Iouis & Martis in Leone signo cæ
lesti sub quo urbs Ro. cōstituta est. Testificat retrogra
datio Martis per signum Virginis: sub quo fidē nr̄am

incepisse uolunt. Testificatur oppositio Martis in Leone ad Saturnum retrogradum in aquario signo humano constitutum Leoni: & Romæ Italiæq; toti Regibus Principibus ipsius oés tres acerbe irascuntur superiores. Cum Saturnus quoq; pisces ingrediet ad quem Mars maturabit egrotā te Ioue una cum aliis diris constellationibus cælisq; nouis factis: Hæc mala xpianis totiq; mundo protendit: & hæc eunte signa de altera noua & diuina regeneratione: de qua nunc non ausim o summe Pontifex prędicare atq; contestari: relinquimus in pote state eius qui cælos facit & fecit: & qui signa cæli & planetas nouos & secula noua fabricat. His de causis redeo ad congratulationē nostram aures attentas præsta Beatissime pater ad hoc misterium sacratissimū. Visa pulcherrima tui corporis maiestate totaq; eius harmonia equaliter referenti harmoniæ cęlesti eiusq; totam potestatem recipiēti iudicauimus animam tuā & deum in ipo tuo corpore instrumento suo libere omnis uires suas agere: & arbitrio suo exercere ad oés res humanas diuinasq;: quaꝝ cognitione atq; exercitatiōe in te & in tali homine cognoscit illa diuina uniuersalis sapiētia: de qua Aristoteles & Plato in suis Ethicis & de Repu. scribunt hoíes qui tali sapientia constituti sint solos natos ad ingentes Resp. & totum orbē gubernandū. Aiuntq; eas beatas fore quæ a talibus sapientibus gubernantur. Hermes & Dyonisius in sua hierarchia nasci & renasci idoneos oīa naturalia permutare posse: & angelos cælestes & diuinos cōtrahere influxus cæloꝝ ad suum arbi-

trium permutare uitam humanã lõgeuam & interdum;
ſed tñ raro immortalẽ facere ingentes exercitus prouin
cias:magna imperia:non armis:nõ inſidiis:nõ copiis pe
ditum equitumq;:Sed ſolo rubo & uirga Moſayca uin
cere atq; ſubuertere · Hac ſapiẽtia pater ſancte circa res
humanas tãtum uſus eſt Cirhus Rex Perſaꝝ· Vſus eſt
Alexander magnus· Vſus eſt Pirrus Rex Epirotarum·
Vſus eſt Iulius Cæſar:& Octauius: & Titus Veſpaſia
nus totius mundi Imperatores · Mixtim uero uſus eſt
Abrahã:Iſaac:Iacob:Ioſeph:Moyſes:Dauid: Salomon
Ioſue Iudas Machabeoꝝ·multiq; alii quos dimittimus
breuitatis gr̃a· Iſti·n·Pater ſancte carnẽ & deũ cogno-
uerunt·mũdo utebant̃ tanq̃ nõ uterent̃ : et deo uſi ſunt
ut fruerent̃ ·Iſti fuerũt ueri Philoſophi :ueri Theologi
ueri ſapiẽtes·Iſti mutarũt terrã:mutarũt aerẽ:mutarunt
influxus cęloꝝ:noningẽtos et mille annos ſolares uixe
runt·Quecunq; uoluere ſuo arbitrio facere poterunt:ni
hil quicq̃ impoſſibile ſibi fore exiſtimarũt·Ex hoꝝ nu
mero & nõ fallor pater ſancte ex tribu Dauid orti et ori
untur et orient̃ oẽs ſummi Pont· uſq; ad illud ſeculum
hoc eſt regenerationẽ:de qua paulo ante diximꝰ in qua
ſol et luna nõ deficient amplius· Lux eterna umbrã ter
rę priamidẽ ſuã ad globum lunæ mittere nõ patiet̃ ſub
terra tenebit eã perpetuo· Deus igit̃ te ex his et ex gre-
mio ſuo noſtris tpibus præſertim ꝓximis futuris ꝓcel
lis uoluit te natũ et ellatum ad hunc ſummũ pontifica-
tum:ut his quę nũc uidemus nũc ſentimus plenis inui
dia:plenis auaritia:plenis luxuria:plenis imanitate: ple-

nis: oīmq; impietate: tota deniq; uita adulterata sedeas cum ptāte benedicēdi: corrigēdi omne genus hnmanū ab erroribus suis: & sacrilegiis impiisq; & ab horrendis calamitatibus futuris prouideas atq; liberes nos presertim xp̄ianos nosq; iustitia·pace: sanctitate·clemētia: charitate gubernes· Hostes fidei nrę nō bello: nō exercitu: nō prœliis: nō effusione sanguinis: nō ꝑditione aliquā perdas: sed sola tuæ diuinitatis recognitione libero aīo feruore assiduoq; desiderio cū incēdio & furore tuæ spūalis ptātis dissipes: atq; sola tua maledictiōe interficias· Sic sic btīssime pater merito cōgratulatum uenim9: qa audiuimus & uidem9 te in hoc sacratissimo diuino trono sedentē: & quia te talē inspicimus qualem Resp· nr̄a xp̄iana expectabat· Te prudentiæ: te tēpantiæ: te iustitiæ: te animi fortitudinis: teq; ip̄ius totius uniuersæ sapientiæ plenum contemplamur· Tu solus pater sancte talis es qui si modo uolens tibimetipsi atq; tui suorumq; met scientibus credere: mutabis mores hoīm: mutabis cęloꝝ influxus qui corā te inueterati sunt· Tu solus es qui Iosue solē firmabis· Tu solus es qui potes ut Helias facere ut cęlū nō pluat· Tu solus es qui ut Dauid claua Goliā solo signo crucis Turchos infestissimos Italiæ fideiq; nostræ cōterere & ad nihilū reducere poteris Tu solus es qui a dracone uenenoso deuoratissimo: deniq; a peste uniuersali redimere atq; penit9 liberare· Tu solus es qui ut Noe iminens diluuiū dissolues· Tu solus es qui ut Matusalē longeuos annos tibimet & aliis largiri poteris; ideo si uolueris ut ante dixim9 exire pau

lisp er a tuo corpore & recognoſcere te ex luce & uita na
tum & nuper ex carne & ſpũ regeneratũ oĩa amplecta-
beris:in centrũ terræ penetrabis:in mare & in cęlũ & ſu
pra cęlos uolabis:& nihil quicq̃ ĩpoſſibile in te ponas·
corpus corporeũ cum ſpũ corporeo:& ſpiritũ corporeũ
cum ſpũ ſpirituali:& ſpũm ſpiritualẽ cum ſpũ ſpiritua-
li coniunges:terrena cũ cęleſtibus cęleſtia cũ diuinis:&
diuina cũ cęleſtibus & terrenis cõmutabis atq; coniun
ges·Sic tabernaclm tuum cũ tabernaclo Moyſi et He-
liæ : ut ait Petrus ad xp̃m Ieſum dñm nrm facere pote-
ris·Quãobrem pater ſancte ut tres Magi ad xp̃m dñm
noſtrum Aurum:Thus:Mirrhã offerẽtes oſtenderunt
Ieſum xp̃m eſſe ue℞ unicum filium dei terrena cęleſtia
diuina cognoſcere: & hæc oĩa eſſe in ſua ptãte permuta
re:ſuo arbitrio oĩa renouare & lucere: atq; eterne uiuere
facere·Sic nos merito cõgratulatum uenimus ad hanc
tuam hodiernã corruſcantẽ geniturã:& pro muneribus
et inſignis tuæ diuinæ poteſtatis Aurum : Thus: Mir-
rham·hoc eſt terrena cęleſtia diuina:poſſeſſiones: libe-
ros:uxores:noſmetipſos amorẽ:fidem:fortitudinem cor
poris et animi erga tuã beatitudinẽ offerimus·Quẽad-
modum nos pater ſancte libera:ſincera fide:ſingulariq;
integritate totoq; corde tuæ ſanctitati continuo ſacrifi
camus·Ita ſupplicamus ut tua beatitudo:amore: clemẽ
tia : charitate in gremio tuo in ſinu tuo nos fideles ſer-
uos tuos reponas:Iura:priuilegia noſtra cõfirmes et au
geas:et grãm tuam pręſtes nobis dñe obſecramus·

¶FINIS·